

De voorhuidenverzamelaar

Ander werk van Gamal Fouad

Oneindig eiland (roman, 2016)

GAMAL FOUAD

De voorhuidenverzamelaar

Verhalen

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV
2018

Copyright © 2018 Gamal Fouad
Voor overname kunt u zich wenden tot
Em. Querido's Uitgeverij BV, Weteringschans 259,
1017 XJ Amsterdam.

Omslag J. Tapperwijn
Omslagbeeld Adrian Hillman/iStock
Foto auteur Claire Fons

ISBN 978 90 214 0796 8 / NUR 303
www.querido.nl

Inhoud

<i>Het achterland</i>	7
<i>De hersens van H.</i>	25
<i>De voorhuidenverzamelaar vraagt een gift</i>	49
<i>Het litteken, of hoe ik besloot mijn kop kaal te scheren</i>	75
<i>De schervenbewaarster</i>	87
<i>Aap!</i>	101
<i>Nachtwacht</i>	125
<i>Waar het mooi en stil is</i>	149
<i>Verantwoording</i>	167

Het achterland

Alles leek nog precies zoals ik het jaren geleden had achtergelaten. Het huis van mijn grootouders lag net buiten het dorp; zij hadden als enigen uitzicht op zee. De oude palmen wuifden naar me zoals ze altijd hadden gedaan en de meeuwen verwelkomden me met luid gekrakeel. Maar mijn terugkeer bracht me geen blijdschap. Ik was hier om mijn grootvader voor de laatste keer te zien.

Achter het roestige tuinhok wiegden de rozen van mijn grootmoeder. Ze hadden in geen weken water gezien en bogen hun verdorde kelken diep naar de droge aarde, gevangen in een eindeloos gebed. Ik zag een stuk of vijf katten: luie geestverschijningen die half verborgen in de schaduw elke beweging van mij nauwlettend in het oog hielden. Het door zon en wind getekende huis, waar nooit een slot op de deur had gezeten, stond onaangeroerd, precies zoals het in mijn geheugen was gegrift. Ik werd omarmd door

de geur van komijn, peterselie en knoflook gebakken in olijfolie, alsof ik nooit weg was geweest.

Niemand merkte mijn binnenkomst op. Mijn grootmoeder was bezig in de keuken aan het einde van de gang en stond met haar rug naar me toe in pannen te roeren. Het was een flard uit mijn jeugd die ik niet wilde verstoren, een droombeeld waaraan ik me zo vaak had gewarmd in tijden van kou en regen. Ik sloop de trap op.

Ik vond mijn grootvader in het enige slaapvertrek met uitzicht over de baai. Hij zat rechtop in bed voor het raam met een zuurstofmasker op, zijn blik geankerd in het azuur. Pas toen ik zijn hand beetpakte, keek hij me aan: heldere ogen in een ingevallen gezicht. Hij probeerde te spreken, gaf me in plaats daarvan een halve grimas en kneep zachtjes in mijn hand. Hij knikte naar de zee. 'Ze wachten,' fluisterde hij. Zijn woorden losten op in het geruis van zijn ademhaling, zijn blik dreef weer af naar de golven.

We hadden vaak gezwommen samen. Hij had met krachtige slagen de golven doorkliefd, zijn gespierde schouders en armen hadden geblonken in de zon. Ik moet een jaar of vier zijn geweest toen hij me leerde zwemmen. Mijn grootmoeder was er fel op tegen, bang dat ik zou verdrinken. Ondanks haar protest nam hij me mee.

Ik keek naar zijn vermoeide gezicht, zijn vermaarde lichaam. Hij leek in niets op de man van toen.

In het jaar dat ik mijn gebed leerde zeggen, had hij me meegenomen naar de schapenmarkt in een dorpje vijf kilometer landinwaarts. De onverharde weg vol hobbels en kuilen deed de oude Peugeot 405 schudden en kraken in een jas van dikke stofwolken. Ik zat voorin naast mijn grootvader en keek door het gat naast de handrem dat zicht bood op de voorbijrazende weg onder ons. Mijn grootvader had de gewoonte zo veel mogelijk te claxonneren, vooral bij het inhalen, en hij joeg daarbij iedereen binnen gehoorsafstand de schrik op het lijf. Muilezels beladen met suikerriet sloegen op hol, en de scheldpartijen van de mannen werden gesmoord in de stofwolk. ‘Moge Allah je lendenen verdrogen!’ schreeuwden ze, maar wij hoorden dat nauwelijks.

De schapenmarkt werd gehouden op het plein in de schaduw van de moskee. Een kakofonie van geblaat en geloei steeg op boven de lemen huizen. De zure geur van het vee deed mijn ademhaling stikken. Mijn grootvader spoog een grote fluim voor mijn voeten. Hij was in zijn element.

Honderden schapen, geiten, koeien en ezels, zelfs een paar kamelen stonden dicht opeengepakt achter gammele houten omheiningen. De eigenaren prezen om het luidst de kwaliteit van hun vee aan. Mannen met tulbanden maakten ruzie over de prijzen, terwijl ze in de billen van de schapen knepen om aan te tonen hoe mager of vet het vlees wel niet was. Ze in-

specteerden gebitten, keken in oren, trokken aan vachten, onderzochten hoeven, sjouwden en sloegen.

Mijn grootvader zei dat ik een goed schaap moest uitzoeken. Om hem niet teleur te stellen, nam ik onmiddellijk de keurende houding aan van de onbarmhartige koper voor wie alleen het beste telde. Hoe jong ik ook was, ik begon zelf in schapenbillen te knijpen en afkeurend te kijken zoals ik de mannen zag doen. De beesten leken het niet erg te vinden en namen alles gelaten kauwend op. Ik had geen idee hoe een goed schaap eruitzag. De meeste waren vuilwit, en hier en daar stond een zwart exemplaar, maar stuk voor stuk waren ze ruw behaard met bedachtzame donkere ogen en knokige horentjes. Dit beest, was mij geleerd, was het makke alternatief dat de engel Djibriel aan aartsvader Ibrahim schonk om op het allerlaatste moment de plaats van zijn zoon Ismaël op het hakblok in te laten nemen.

Ik kon moeilijk kiezen, zag niet direct een schaap naar mijn gading en bleef overal de beesten bekijken. Mijn grootvader was druk in gesprek met een tandeloze marktkoopman en leek zich niet om mij te bekommeren. Ik genoot zijn volste vertrouwen. Hoewel mijn hart bonsde van aarzeling, liep ik met opgeheven hoofd rond en gedroeg me als een rijke sjeik; af en toe spoog ik een flinke klodder op de grond en zag de mannen van de markt goedkeurend knikken.

De ram die uiteindelijk mijn aandacht trok, had witte korte krullen en stond met een touw vastgebonden aan een paal midden op de markt. Toen ik dichterbij kwam, liep het meteen op me af zover het touw reikte en begon te mekkeren. Ik gaf het beest een aai en keek in een paar natte zwarte ogen. Mijn keuze was gemaakt.

Ik noemde het beest Abdullah, dienaar van God. Die naam bedacht ik op weg naar huis, al wist ik dat dieren geen namen mochten krijgen. Abdullah lag met zijn poten samengebonden in de achterbak van de auto met een doek over zijn kop en hield zich de hele rit stil. Thuis brachten we hem naar het dakterras, waar we 's winters de dieren hielden. Er was genoeg ruimte en ook een schuurtje waar Abdullah de nacht kon doorbrengen. Mijn grootvader zei dat ik goed voor het dier moest zorgen.

In de dagen die volgden was ik vooral op het dak te vinden. Abdullah at gretig het hooi uit mijn hand, dat ik dagelijks ververste, en ik leerde hem zelfs een paar kunstjes. Ik mocht hem, zijn berusting intrigeerde me; hij liet alles toe. Hij klaagde in ieder geval nooit, ook niet toen ik hem het mes op de keel zette.

Het was de ochtend van de tiende dag van de twaalfde maand, de tijd dat de pelgrims hun tocht naar de berg Arafat maakten. Mijn grootvader wekte mij met een luid Eid Moebarak en wenste me goedemorgen,

het was feest vandaag. Met de slaap nog in mijn ooghoeken kleepte ik me aan. Ik haalde vers stro en water voor Abdullah, maar toen ik het dak betrad, zag ik dat mijn grootvader daar al voor had gezorgd. Hij stond lachend met het schaap op me te wachten. Ik moest wennen aan het felle zonlicht, maar in zijn hand zag ik iets blinken. De helle weerkaatsing sneed in mijn ogen.

Mijn grootvader hield Abdullah bij zijn horens op zijn zij gedrukt en ik zat over hem heen gebogen, het mes in de aanslag. Prevelend en snikkend herhaalde ik de woorden die mijn grootvader me soufleepte: 'In naam van Allah, in uw naam, door u en van u, aanvaard dit offer dat ik u breng, zoals u het hebt aanvaard uit de handen van uw vriend Ibrahim.'

'Nu,' beval mijn grootvader.

Abdullahs ogen puilden uit, maar ze weerspiegelden kalmte en berusting. Het mes gleed zonder moeite door zijn hals naar de nekwervel en zijn lange tong kwam tevoorschijn. Een stortvloed aan bloed pompte met elke slag van zijn hart uit zijn nek. Met een laatste krachtige haal uit de blootliggende luchtpijp liet Abdullah het leven, zijn poten nog naschokkend van zijn sprong in de dood.

De nacht na mijn komst droomde ik van de zee. Ik stond op het strand en staarde naar de zon. Het was

heet en ik besloot een duik te nemen. De zee lag als een spiegel voor me, maar ik kon er niet bij komen. Hoe hard ik ook rende, steeds bleef het water even ver.

Toen ik wakker werd, was ik nat van het zweet. De oproep tot het ochtendgebed klonk in de verte, de zon zou nu snel opkomen. Ik had nog steeds zin om te zwemmen. Ik stapte uit bed, trok op de tast mijn zwembroek aan en verliet ons nog donkere huis.

Achter een karmozijnen horizon lichtte de zon haar sluier. De zee duwde kleine golven tegen het strand. Zonder mijn blik van de zon af te wenden, liep ik het water tegemoet, de meeuwen als enig gezelschap. De zee voelde warm en een beetje kleverig aan. Met elke zwemslag ebde het zware gevoel dat mijn droom had achtergelaten weg. Toen ik me eindelijk op mijn rug draaide, zag ik in de verte ons huis op de heuvel, het raam van de eerste verdieping, waar mijn grootvader achter lag. In gedachten zag ik hem in bed, turend uit het raam. Zou hij me zien?

Toen verschenen ze plotseling. Eerst één, daarna de rest. Ze sprongen uit het water en leken er genoeg in te scheppen zo veel mogelijk water op te spatten. Ik telde er zes. Nog nooit had ik zoveel dolfijnen tegelijk gezien. Ze schaterden in hoge klikkende salvo's. Ik durfde me niet te bewegen in het water. Zou mijn grootvader ze ook zien?

De dagen die volgden waren overgeleverd aan een allesverzengende hitte. De mateloze zon deed de lucht boven het land trillen en ook de nachten brachten geen verkoeling. Ik tuurde samen met mijn grootvader uit het raam, vertelde hem over de dolfijnen en over mijn droom. Zwaar ademend sloot hij zijn ogen en een glimlach verscheen om zijn lippen. Zijn weinige grijze haren lagen verward boven de diepe groeven van zijn gelaat. Plotseling sperde hij zijn ogen wijd open en greep mijn arm. 'Zwemmen,' was het enige wat hij uitbracht, waarna hij ze weer sloot.

De namiddagen bracht ik door in de keuken van mijn grootmoeder. Vanaf de mastaba, de plek om werkeloze tijd te verlummelen, keek ik zwijgend toe hoe ze de gerechten voorbereidde zoals ze die van haar moeder had geleerd. Ze waste paprika's en aubergines, waarna ze van het vruchtvlees werden ontdaan voor de magshi, die ze vulde met rijst, peterselie, dille en munt. Yoghurt met knoflook en komkommer. De kamounea, een stoofpot van lamsvlees, knoflook en komijn, pruttelde op een klein vuur, een heerlijk aroma verspreidend. Kofta's in tomatensaus stonden af te koelen voor het open raam. De ingewanden van de barbouni die ze schoonmaakte gaf ze aan de katten te eten, waarna de vis licht besprenkeld met bloem werd gebakken in olijfolie. Ze werkte beheerst, met routineuze en zekere gebaren. Ik keek naar handelingen die generaties terugvoerden.

Ik mocht van haar de dadels ontpitten voor de koekjes die ze ging maken. Ze groeiden in glanzende rode trossen aan de palmen voor het huis, waarna ze in de zon te drogen werden gelegd. Dat ontpitten is niet eenvoudig voor iemand die het niet gewend is.

Ik moest weer denken aan de dag dat ik voor het eerst de gebeden uit mijn hoofd kon opzeggen, ik was een jaar of acht, negen. Na weken oefenen lukte het eindelijk. De woorden vloeiden als een gedicht uit mijn mond; mijn grootmoeder was de eerste aan wie ik ze liet horen. Ze klapte in haar handen van trots en jubelde luid: 'Allah zij geprezen!' Ik mocht haar helpen met koekjes maken.

'Waarom bid je niet meer?' vroeg mijn grootmoeder plotseling. Waarschijnlijk had ze aan hetzelfde gedacht. Ik wist niet wat ik moest antwoorden, voelde het bloed naar mijn hoofd stijgen. Ik loog dat ik elke ochtend naar de moskee in het dorp ging. Ze knikte.

Er leek een snik te klinken in de stem die opriep tot het ochtendgebed toen ik zachtjes het tuinhek opende. In de verte ging het dorp schuil achter een dichte nevel, daarboven zweefde de minaret van de moskee. De maan en sterren verbleekten in het aansterkende licht van de klimmende zon.

De zee was dit keer bedekt met witte schuimkoppen die achter elkaar het strand op rolden. Het wa-

ter was nu koud en de golven duwden me steeds terug, alsof ik niet gewenst was. Het kostte moeite om de branding te bedwingen. Ik zwom een stuk uit de kust, waarbij een onderstroom mijn benen steeds de diepte in probeerde te trekken. De dolfijnen lieten zich niet zien.

Ik draaide me om naar ons huis op de heuvel, naar het raam van de eerste verdieping. Het stond open; de wind trok ongeduldig aan de gordijnen. Ik zag hoe een eenzame meeuw boven ons huis de opkomende storm bedwong. Hij bleef steeds boven het dak zweven. De gordijnen wapperden onverwacht het raam uit, en de meeuw liet een luide schreeuw horen, waarna hij door een windvlaag werd meegevoerd de lucht in.

Hoe ik daarna in de keuken terechtkwam weet ik niet meer precies. Ik herinner me nog dat ik zonder te stoppen langs mijn kleren op het strand holde, dat ik voortdurend het raam van de eerste verdieping in de gaten hield. Mijn grootmoeder schrok toen ik drijfnat met alleen mijn zwembroek aan de keuken binnenstormde.

Ik heb mijn grootvader in de keuken op tafel gelegd. Zijn lichaam lag stijf en bleek onder een lendendoek die van zijn navel tot zijn knieën reikte. Ik durfde hem niet aan te kijken toen ik hem in mijn armen naar beneden droeg. Het enige waaraan ik steeds moest den-

ken was hoe licht hij was, hoe het gewicht van zijn lichaam niet opwoog tegen mijn beeld van hem.

Ik keek toe hoe mijn grootmoeder alles gereedmaakte. Ze was de rust zelve. Ze kookte water, zette schalen klaar, zocht kruiden uit. Mijn grootvader lag daar maar, met zijn grauwe voeten en zijn ingevallen ribbenkast. Zijn hoofd was licht gekanteld en uit zijn openhangende mond ontsnapte een kleurloze vloeistof die in een straaltje over zijn wang droop. Ik zag dat de onderkant van zijn irissen nog net zichtbaar was in zijn oogkassen. Hoe een vlieg op zijn voorhoofd landde en over zijn neus kroop. De vlieg kroop in zijn mond.

Mijn grootmoeder vulde een schaal met het gekookte water, waarna ze kruiden en oranjebloesem toevoegde. Ze nam plaats bij het hoofd van mijn grootvader en sprenkelde met een natgemaakte doek het geparfumeerde water op zijn haar en voorhoofd, streek teder zijn grijze haar naar achteren en fluisterde zacht een gebed. Daarna wenkte ze mij.

Ik moest zijn hoofd optillen, terwijl mijn grootmoeder er water over uitschonk en met een doek zijn gelaat waste. Ze maakte haar vingers nat en stak die toen in zijn neus en mond, zodat daar ook alles schoon werd. Nu was de rest van zijn lichaam aan de beurt. Mijn grootmoeder gaf me een natte doek, waarna we aan weerskanten van de tafel gingen staan. Ik volgde de bewegingen van haar handen, die me toon-

den wat ik moest doen. Ik waste zijn bovenlichaam en zijn armen. Mijn grootmoeder bekommerde zich om wat zich onder de lendendoek bevond. Daarna wasten we zijn voeten.

De geur van sandelhout verspreidde zich door de moskee, het zoete aroma maakte me licht misse-lijk. Misschien waren het de zenuwen. Het zonlicht stroomde in heldere banen door de luchtpoorten naar binnen en liet de witgekalkte muren en het groene tapijt baden in licht. In de hoek lagen ko-rans slordig opgestapeld. Alleen omdat mijn groot-moeder het had gevraagd, zou ik voorgaan in het ge-bed, waarbij zij zelf niet aanwezig mocht zijn. Mijn grootvader lag in doeken gewikkeld op een baar voor het spreekgestoelte, die in de richting van de Kaäba wees. Ik wachtte.

Hij had me al van jongs af aan meegenomen naar het vrijdagmiddaggebed. Ik liet altijd met tegenzin mijn knikkers en vriendjes achter (zij hoefden nog niet naar de moskee) wanneer mijn grootvader me bij zich riep om me te wassen. Het was heel belang-rijk om daarna geen winden meer te laten, drukte hij me altijd op het hart, want dan was je weer onrein. Het gevolg was dat ik gedurende het gehele vrijdag-gebed bij mezelf te rade ging of ik nog in reinheid verkeerde.

Ze kwamen binnen; de imam met in zijn gevolg de